

KOLO ROKOVANÍ V DAUHE A POĽNOHOSPODÁRSTVO

Kolo rokovaní v Dauhe je posledné kolo obchodných rokovaní WTO. Začalo sa v roku 2001 a znamenalo začiatok nových rokovaní o poľnohospodárstve. Členovia WTO zaviazali zabezpečiť podstatné zlepšenia v prístupe na trh a postupné zrušenie všetkých foriem vývozných subvencií v rámci domácej podpory, ktoré narúšajú trh, a to s riadnym zohľadnením potreby rozvojových krajín, ku ktorým by sa malo pristupovať osobitným a diferencovaným spôsobom.

PRÁVNY ZÁKLAD

Článok 207 ods. 3 a článok 218 ZFEÚ.

Rámec prebiehajúcich rokovaní o poľnohospodárstve bol stanovený článkom 20 dohody o poľnohospodárstve podpísanej v Marrákeši. V súlade s týmto článkom členovia Svetovej obchodnej organizácie (WTO) potvrdili, že zníženie podpory a ochrany poľnohospodárstva predstavuje nepretržitý proces, ktorý je potrebné zavádzať postupne. Okrem toho sa v článku 20 bode d) uvádza, že tieto rokovania by mali zohľadňovať iné aspekty ako tie, ktoré sa týkajú obchodnej oblasti (napr. ochranu životného prostredia, potravinovú bezpečnosť, rozvoj vidieka, dobré životné podmienky zvierat atď.), a osobitný a rozlíšený prístup v prospech rozvojových krajín.

KOLO ROKOVANÍ V DAUHE: OD CANCÚNU PO BUENOS AIRES

Štvrtou konferenciou ministrov WTO, ktorá sa konala v Dauhe (Katar) v novembri 2001, sa začalo kolo rokovaní v Dauhe (nazývané aj rozvojový program z Dauhy).

A. Od Cancúnu po Buenos Aires

Odvtedy sa dosiahli len niektoré zo schválených lehôt. Konferencia ministrov, ktorá sa konala v Cancúne v roku 2003, sa skončila neúspešne. Prispelo k tomu viacero faktorov, predovšetkým nedostatok politickej vôle na zblíženie pozícií členov alebo tiež spor týkajúci sa tzv. singapurských tém: obchod a investovanie, politika v oblasti hospodárskej súťaže, transparentnosť verejného obstarávania a uľahčenie výmen. Kameňom úrazu boli otázky týkajúce sa poľnohospodárstva, ale k neúspechu konferencie rozhodnou mierou prispela skutočnosť, že rozvojové krajiny odmietli diskutovať o singapurských otázkach.

Celý proces bol obnovený začiatkom roku 2004 a výsledkom bola rámcová dohoda Generálnej rady, ktorá stanovila kľúčové zásady „podmienok“ rokovania. Týmto rozhodnutím sa okrem iného vypustili z programu z Dauhy tri singapurské otázky. Názorové rozdiely medzi členmi sa počas konferencie ministrov v Hongkongu

v decembri 2005 zmenšili. Napokon boli v roku 2008 predložené revidované návrhy pravidiel ako istý druh náčrtu konečnej dohody, o ktorej sa malo rozhodnúť v Ženeve. Balík z júla 2008 (TN/AG/W/4/Rev. 3) sa týkal týchto bodov:

a. Vnútoraná podpora

- Celková vnútorná podpora narúšajúca obchod (oranžová skrinka + modrá skrinka + doložka de minimis) (pozri informačný list [3.2.7](#)) by sa mala znížiť o 75 – 85 % pre EÚ, o 66 – 73 % pre Spojené štáty americké a Japonsko a o 50 – 60 % pre ostatných členov (v rozpätí piatich rokov pre rozvinuté krajiny, v rozpätí ôsmich rokov pre rozvojové krajiny). Ďalej by sa uplatnilo bezprostredné zníženie o 33 % pre Spojené štáty americké, Úniu a Japonsko a zníženie o 25 % pre ostatné krajiny.
- Oranžová skrinka (alebo SMP) (pozri informačný list [3.2.7](#)) by sa celkovo znížila o 70 % pre Úniu, o 60 % pre Spojené štáty americké a Japonsko a o 45 % pre ostatné krajiny. Maximálna výška cien a podpory jednotlivých výrobkov by dosahovala priemer podpory poskytovanej z oranžovej skrinky v období 1995 – 2000.
- Modrá skrinka (pozri informačný list [3.2.7](#)) by sa mala obmedziť na 2,5 % výroby pre rozvinuté krajiny a na 5 % pre rozvojové krajiny so stropmi stanovenými pre jednotlivé výrobky. (pozn.: tieto limity sa už neuplatňujú).
- Doložka de minimis (pozri informačný list [3.2.7](#)) by mala strop 2,5 % výroby pre rozvinuté krajiny (teraz 5 %) a 6,7 % (teraz 10 %) pre rozvojové krajiny (žiadna redukcia by nenastala v prípade, že by sa podpora týkala samozásobiteľských poľnohospodárov).
- Podmienky zelenej skrinky (pozri informačný list [3.2.7](#)) by sa tak sprísnil.

b. Prístup na trh

- Clá by poklesli podľa vzorca, ktorý by predpisoval výraznejšie zníženia vyšších sadzieb. V prípade rozvinutých krajín by došlo k zníženiu od 50 % (pre clá nižšie ako 20 %) po 70 % (pre clá vyššie ako 75 %), s minimálnym priemerným znížením o 54 % pre rozvinuté krajiny a o 33,3 až 44 – 48 % pre rozvojové krajiny. Najmenej rozvinuté krajiny by boli z akéhokoľvek znižovania vyňaté.
- Na citlivé výrobky (pre všetky krajiny) a osobitné výrobky (pre rozvojové krajiny) by sa vzťahovalo menšie zníženie. Zníženia na citlivé výrobky by však mohli byť kompenzované preferenčnými colnými sadzbami a na osobitné výrobky by sa mohla vzťahovať výnimka z akéhokoľvek znižovania.
- Osobitná ochranná doložka (pozri informačný list [3.2.7](#)) by sa v rozvinutých krajinách postupne zrušila. Rozvojové krajiny by dostali nový osobitný ochranný mechanizmus (MSS), ktorý by sa uplatňoval na 2,5 % colných položiek, ktoré by im umožnili dočasne zvýšiť colné poplatky, čím by mohli čeliť dovozným tlakom a poklesu cien.

c. Hospodárska súťaž v oblasti vývozu

- Dotácie na vývoz (pozri prehľad [3.2.7](#)) by sa zrušili, a to vrátane dotácií, ktoré sú skryté vo forme vývozných úverov pre štátne vývozné podniky alebo vo forme potravinovej pomoci inej ako nevyhnutnej.

Predseda rokovaní o poľnohospodárstve predstavil 6. decembra 2008 svoj posledný revidovaný návrh pravidiel. V tejto súvislosti sa v decembri 2013 konala deviatá konferencia ministrov na Bali, na ktorej sa vybrali niektoré témy z oblasti poľnohospodárstva s cieľom dosiahnuť čiastkové dohody. Napokon na desiatej konferencii ministrov, ktorá sa konala v decembri 2015 v Nairobi, sa dospelo k dohode.

B. Balík z Nairobi (2015)

Na konferencii ministrov v Nairobi boli prijaté štyri nové rozhodnutia o poľnohospodárstve, a to v týchto oblastiach:

- Hospodárska súťaž v oblasti vývozu. Toto rozhodnutie združuje vývozné subvencie s inými druhmi nástrojov, ktoré by mohli narúšať hospodársku súťaž. Pokiaľ ide o vývozné subvencie, rozvinuté krajiny ich majú okamžite odstrániť (s výnimkou niektorých subvencií pre spracované výrobky, ktoré sa prenášajú až do roku 2020). Rozvojové krajiny musia tiež odstrániť všetky druhy vývozných subvencií do konca roku 2023. Dohoda umožní urýchliť odstránenie subvencií na bavlnu.
- Verejné skladové hospodárstvo na účely potravinovej bezpečnosti v rozvojových krajinách. Na nátlak G33 (pozri ďalej) počas konferencie ministrov na Bali sa členovia WTO dohodli, že takéto programy na účely potravinovej bezpečnosti nebudú právne napádať. V novom znení sa toto opatrenie predlžuje, pokiaľ sa nenájde trvalé riešenie.
- Bavlna. V novej dohode sa stanovuje, že rozvinuté krajiny musia od 1. januára 2016 poskytnúť prístup na trh bez ciel a kvót pre vývoz bavlny z najmenej rozvinutých krajín. Podobné záväzky budú neskôr prijaté zo strany rozvojových krajín, najmä Číny.
- Osobitný ochranný mechanizmus vyhradený pre rozvojové krajiny. Krajiny vyvážajúce poľnohospodárske produkty (napr. Austrália, Brazília alebo Spojené štáty americké) boli vždy, hoci len dočasne, proti zvýšeniu ciel rozvojovými krajinami, a to v reakcii na náhly nárastu dovozu alebo poklesu cien. Novým rozhodnutím sa ustanovuje, že tieto krajiny budú mať nárok na osobitný ochranný mechanizmus založený na prahových hodnotách vychádzajúcich z dovezeného množstva a cien.

Okrem toho sa balíkom z Nairobi zjednodušili preferenčné pravidlá pôvodu pre najmenej rozvinuté krajiny a rozšírila sa súčasná výnimka pre služby z týchto krajín (do 31. decembra 2030).

Konferencia v Nairobi znamenala nový prístup v obchodných rokovaníach so zameraním na čiastočné dohody. V ministerskom vyhlásení sa navyše uvádza, že členovia WTO nemajú rovnaký názor na otázku, či chcú pokračovať v obchodných rokovaníach v rámci štruktúry z Dauhy.

C. Buenos Aires (2017)

Hoci sa mal na 11. ministerskej konferencii v Buenos Aires (10. – 13. decembra 2017) dosiahnuť významný pokrok týkajúci sa programu z Dauhy, konferencia priniesla len veľmi obmedzené výsledky. Zahŕňali len záväzok naďalej pracovať na mnohých oblastiach vrátane poľnohospodárstva (bez stanovenia presných pracovných programov) a rôzne vyhlásenia skupín krajín na témy spoločného záujmu.

POZÍCIE AKTÉROV WTO: SÚČASNÁ SITUÁCIA

- Európska únia vždy presadzovala hlavne mnohostranný systém výmen, ktorý sa orientuje viac na trh, no zároveň dbá o sociálnu, ekonomickú a environmentálnu udržateľnosť. Opiera sa o úsilie vynaložené v oblasti vnútornej podpory [reformy SPP (pozri informačný list 3.2.3.)] a prístupu na trh [iniciatíva Všetko okrem zbraní (pozri informačný list 5.2.3)]. Únia tiež opätovne potvrdila svoju vôľu vyvážené pristupovať k reforme systému obchodovania s poľnohospodárskymi výrobkami a zabezpečiť pritom osobitný prístup k rozvojovým krajinám, špecifické záväzky v prospech takzvaných citlivých výrobkov a riadne zohľadnenie neobchodných aspektov. Najnovšou iniciatívou bol spoločný návrh EÚ a Brazílie s cieľom dosiahnuť dohodu na revízii pravidiel domácej poľnohospodárskej podpory a vyriešiť otázku verejného skladového hospodárstva, ktorý bol predložený v rámci prípravy 11. ministerskej konferencie, ktorá sa konala v Buenos Aires v decembri 2017. Na konferencii sa nepodarilo dospieť k dohode o obmedzení domácej podpory a komisárka zodpovedná za obchod Cecilia Malmströmová verejne vyjadrila ľútosť nad nedostatočným multilaterálnym výsledkom a vyzvala na opatrenia pri príležitosti ďalšej ministerskej konferencie v roku 2019.
- Spojené štáty prijali veľmi kritický prístup k multilaterálnym otázkam a od nástupu Trumpovej administratívy sa otočili chrbtom k svetovým riadiacim procesom (predovšetkým v rámci WTO, ako aj k dohode o klíme z Paríža COP 21 uzatvorenej v decembri 2016). Nedostatočný pokrok na poslednej ministerskej konferencii v Buenos Aires sa dosiahol zrejme z dôvodu, že USA odmietli zväziť možnosť trvalého riešenia otázky verejného skladového hospodárstva, čo ostatných členov WTO primälo k blokovaniu rozhodnutí o všetkých ostatných otázkach.
- Čína, India a Rusko: Čína a India požadujú ako predpoklad pre ďalšie rozhovory odstránenie kvót AMS, pričom uprednostňujú rovnaké podmienky pre všetkých členov WTO. Čína a India tvrdia, že EÚ, USA a Kanada systematicky poskytujú svojim poľnohospodárom dotácie narúšajúce obchod na oveľa vyššej úrovni, ako je limit uplatniteľný na rozvojové krajiny, preto vidia v odstránení kvót AMS východisko pre rokovania, na rozdiel od EÚ, ktorej cieľom je ich zníženie. Pred 11. ministerskou konferenciou v Buenos Aires Rusko predložilo 1) nový návrh, v ktorom vyzýva na postupné ukončenie používania a prípadné odstránenie osobitných ochranných opatrení, ktoré sú povolené v rámci dohody o poľnohospodárstve, a 2) návrh rozhodnutia s cieľom nájsť trvalé riešenie otázky verejného skladovania na účely potravinovej bezpečnosti.
- Cairnská skupina, ktorá zoskupuje 17 vývozných krajín so spoločným záujmom znižovania prekážok škodlivých pre poľnohospodárstvo, vystupuje tvrdo

proti rozvinutým krajinám, ktoré zachovávajú vysokú úroveň dotácií. Pred 11. ministerskou konferenciou v Buenos Aires skupina navrhla, aby 1) výroba a domáca podpora podliehali väčšej kontrole s cieľom ďalej napredovať v reformnom procese, 2) pravidlá týkajúce sa výroby a domácej podpory narúšajúcej obchod mali obmedzujúci vplyv a 3) sa riešilo špecifické zameranie podpory.

- Krajiny G10 (skupina rozvinutých krajín, ktoré sú čistými dovozcami potravín vrátane Japonska, Nórska a Švajčiarska) podporujú nový rámec na základe hodnoty poľnohospodárskej výroby. Tieto krajiny sa zdráhajú rokovať o podpore konkrétnych produktov a nie sú ochotné prijať zásadné škrtky vo svojich subvenciách narúšajúcich obchod.
- Rozvojové krajiny, ktoré predstavujú tri štvrtiny členov WTO, sa snažia brániť si vlastnú poľnohospodársku výrobu a neobchodné záujmy (potravinová bezpečnosť, prostriedky na živobytie, chudoba, zamestnanosť na vidieku atď.). Zároveň požadujú osobitný a diferencovaný prístup prispôbostený ich špecifikám. Rozvojové krajiny predložili pred konferenciou v Buenos Aires niekoľko návrhov s cieľom obmedziť podporu narúšajúcu obchod a kvóty AMS na konkrétne produkty. Krajiny C-4 (Benin, Burkina Faso, Čad a Mali) požadujú najmä škrtky podpory v rozvinutých krajinách, ktorá narúša trh s bavlnou.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

S ohľadom na mandát rokovaní udelený Komisii Parlament vždy podporoval úsilie európskych zástupcov o pokrok v rokovaní kola z Dauhy a o dosiahnutie vyváženej dohody [uznesenia zo 4. apríla 2006 (Ú. v. EÚ C 293 E, 2.12.2006), z 9. augusta 2008 (Ú. v. EÚ C 9 E 15.1.2010), zo 16. decembra 2009 (Ú. v. EÚ C 286 E, 22.10.2010), zo 14. septembra 2011 (Ú. v. EÚ C 51 E, 22.2.2011), z 21. novembra 2013 (T7-0511/2013), z 26. novembra 2015 (Ú. v. EÚ C 366, 27.10.2017) a z 15. novembra 2017 (P8_TA(2017)0439)].

Delegácia EP sa zúčastnila na poslednej parlamentnej konferencii WTO, ktorá sa konala pri príležitosti 11. ministerskej konferencie v Buenos Aires v decembri 2017.

Albert Massot / François Nègre
05/2019

